

MARIBORSKI

Cena 1 Din

VEČERNIK

„JUTRA“

Uredništvo in uprava: Maribor, Grajski trg 7 / Tel. uredništva in uprave 24-55
Izbaja razen nedelje in praznikov vsak dan ob 14. uri / Velja mesečno prejemnik
v upravi ali po pošti 10 din, dostavljen na dom 12 din / Oglasi po ceniku / Oglase sprejema tudi oglasni oddelek »Jutra« v Ljubljani / Poštni ček. rač. št. 11.409

Pabecki

Žaloigra delavčeve družine

»Nova Pravda« poroča v št. 28: »Tej dokazani in očitni važnosti delavca pa ne odgovarja pravni in socialni položaj, v katerem živi delavski stan. Zanimarjena je zakonodaja, še bolj je pa zanimarjena praktična uporaba socialno-zaradnih zakonov. Naš delavec danes živi slabo, posebno oni z veliko družino. Suhe in neusmiljene številke dokazujejo, da delavski družini danes manjka polovica sredstev za preživljanje, dohodki družine bi morali biti še enkrat večji kakor so. V tem dejstvu je skrita velika žaloigra slovenske delavčeve družine. Te žaloigre ne sme zbrisati nobeno politično modrovanje, nobeni slavonspevi na desno ali na levo, nobeno narejeno navdušenje. Suha in neizprosna dejstva se lepim besedam ne morejo umakniti. V tej žaloigri mora slovenski delavec najti samega sebe, spoznati svoje gospodarsko in kulturno ter tudi politično poslanstvo in mora udariti na plan. Delavec mora ven iz svoje skromnosti in boječnosti, pričeti se mora vidno in manifestativno zavedati svoje velike vloge v narodu, pokazati mora svojo samozavest in na glas povedati, da je delavstvo bistven in važen del vsenarodnega občestva, da noče in ne sme prositi milosti, da sme zahtevati svoje pravice. Delavstvo more svojo nacionalno, gospodarsko in politično važnost uveljaviti samo v okviru vsenarodne skupnosti, s svojo narodno zavednostjo in požrtvovalnostjo, s svojimi slovanskimi čustvi, s svojim razumevanjem za naloge in pravice slovanstva. Miniti morajo časi, da delavec dobi samo to, kar si po težkih borbah izvojuje in da dosežene uspehe drži samo s stalno čuječnostjo in borbenostjo, ne, narod, predstavniki njegovega gospodarstva so sami od sebe dolžni, da z lastnimi nagibi ustvarjajo za delavce socialno pravično urejeno življenje, ker tu ne gre za dva borbena tabora, temveč gre za vsenarodno skupnost in povezanost interesov.«

Dostojna ječa — dostojna renta

»Del. pol.« poroča v št. 71: »Novi režim je priznal dr. Rintelenu dostojno rento. Rintelen je bil v demokratični dobi član krščansko-socialne stranke in deželni glavar na Štajerskem. Ko je Dolfuss vpeljal avtoritarni režim, je imenoval Rintelena na najvažnejše in najzaupnejše mesto poslanika pri fašistični vladi v Rimu. Rintelen pa je to zaupanje zlorabil in je sodeloval pri nacističnem puču poleti 1934, ko je bil Dolfuss ubit. — Nacisti so ga določili za Dolfussovega naslednika. Pod Schuschniggom je bil zaradi tega obsojen na dostojno ječo in je bil izpuščen iz zapora šele, ko so prišli hitlerjevci na Dunaj. — Kar je bilo pod avtoritarnim režimom hudodelstvo, je pod totalitarnim zaslugom, za kar je Rintelen takrat dobil dostojno ječo, je sedaj dobil dostojno rento. — V nedeljo je bilo v Friedrichshafenu vistosmerjeno Nemško in avstrijsko planinsko društvo, ki se sedaj imenuje Deutscher Alpenverein. Društvo je bil imenovan za fihlerja Seyss-Inquart. To dokazuje, da uje gova politična zvezda ugaša. Pripomniti je, da je bil novi turistični fihler v vojni ranjen v nogo, tako da sedaj šepa. — Švicarski listi obsojajo postopanje dunajskega učitelja s šolarjem, ki kot švicarski državljani ni hotel pozdravljati z nemškim dviganjem roke. Učitelj mu je

Kaj vsebujejo določbe čl. narodnostnega statuta

PRAGA, 28. julija. »Prager Tagblatt« objavlja danes vsebino narodnostnega statuta, ki ga je odobril odbor političnih ministrov. Osnutek ima tri uvodne določbe ter 13 poglavij. V prvem uvodnem paragrafu je načelna izjava o češkoslovaški narodnostni politiki ter se glasi: »Da se združijo ter izpolnijo določbe narodnostnega prava v češkoslovaški republiki in vnovič izpriča volja češkoslovaške republike izpolnjevati zgodovinsko nalogo zblizovanja narodov v duhu demokracije in humanosti, se izdaja ta narodnostni statut češkoslovaške republike.« Prvo poglavje ponavlja že v ustavi izrečena načela o enakosti vseh državljanov brez razlike narodnosti. V § 1. je važna določba, da ni pripadnost h kakemu jeziku, plemenu ali veri noben vzrok, da bi se mogel kdo smatrati za nezanesljivega državljana.

Drugo poglavje govori o ureditvi narodne pripadnosti in skrbi za narodnostni mir. Narodnost se določa navadno po materinskem jeziku. Vsak državljan, star nad 18 let, more izjaviti pred oblastmi, da spada k drugi narodnosti, kakor pa je dotlej pripadal po podatkih očeta ali varuha. Okrajni urad, ki mu je predložena taka izjava, priznava priznanje h kaki narodnosti samo tedaj, če ne govori dotičnih svojega materinega jezika v družini in če popolnoma obvladuje jezik naroda, h kateremu se hoče priznati. Le židje se morajo priznati k židovski narodnosti tudi takrat, če niso podani ti jezikovni pogoji. Tretje poglavje govori o kazensko-pravnem varstvu narodnostne pripadnosti in narodnostnega miru. Vsako nasilno raznarodovanje je kaznivo, prav tako tudi raznarodovanje s podkupovanjem. Kdor skuša koga, ki je nad 18 let star, pregovoriti s silo ali grožnjo k priznanju h drugi narodnosti, kdor zakoniti zastopnik osebe, stare manj kakor 18 let, prijavi to osebo k drugi narodnosti kakor materinski, kdor pošlje v svrhu raznaroditve kako zaupano mu osebo v šolo z drugim učnim jezikom in ne z materinskim, se kaznuje zaradi zločina od 6 mesecev do enega leta ječe, v posebno obtežljivih primerih pa do 5 let ječe. Raznarodovanje s podkupovanjem se kaznuje kot prestopok z zaporom od 14 dni do 6 mesecev, v posebno obtežljivih okoliščinah pa do enega leta. Nadaljnje kazni so določene za vsako motenje narodnega miru in sramotenje zaradi narodnosti, jezika ali plemena. Četrto po-

glavje vsebuje določbe o varstvu narodne pripadnosti. Otrok se sme izročiti v tujo skrb samo primerni osebi iste narodnosti. Šoloobvezni otroci, ki se z dovoljenjem šolskih oblasti šolajo doma in so zato oproščeni šolskega obiska, se morajo poučevati v materinskem jeziku.

Peto poglavje govori o razmernem zastopstvu pripadnikov posameznih narodnosti v javnem življenju. Volitve v zakonodajne oblasti in zastopstva deželnih samouprav se vrše po proporc. Tudi pri imenovanju članov v posvetovalne svete in druge organe javne uprave se mora upoštevati narodnostni proporc. Novi nameščenci na sistemiziranih službenih mestih pri državnih ali po državi upravljanjih ustanovah ter podjetjih, ki služijo izključno potrebam prebivalstva gotove narodnosti, se morajo imenovati predvsem iz vrst proslilcev dotične narodnosti. Pri imenovanju novih nameščencev na sistemiziranih mestih v civilni državni službi je treba skrbeti, da se sprejemajo, v kolikor ne obstoja pomanjkanje primernih proslilcev, načelno v takem razmerju, kakršno obstoja med prizadetimi narodnostmi v vsej državi, v kolikor velja to personalno stanje za vse državno ozemlje, drugače pa v razmerju, ki ustre za številu pripadnikov prizadete narodnosti na področju dotične dežele. Kjer se zaradi premajhnega števila sistemiziranih službenih mest ali zaradi drugih važnih vzrokov ne bo mogel izvajati narodnostni ključ, se mora nastalo nesorazmerje izravnati v duhu zakona v kakem drugem personalnem stanju. Slična načela veljajo tudi za sprejem nameščencev in delavcev v samoupravnih ustanovah, samoupravnih korporacijah ter drugih organov javne samouprave.

Šesto poglavje določa proporcijo v javnem gospodarstvu. Mesta in okraji, v katerih so verske, narodnostne ali jezikovne manjšine, morajo uporabljati odgovarjajoče zneske za vzgojo, verstvo in dobrodelne namene teh manjšin. Pri upravljanju proračunskih sredstev za kulturne in dobrodelne namene je treba skrbeti, da se brez oškodovanja celotnih državnih ali pokrajinskih interesov dotirajo kulturne in dobrodelne ustanove manjšin po istih načelih kakor ustanove češkoslovaškega naroda. Državne dobave doma se imajo razdeliti po možnosti tako, da participirajo pripadniki posameznih narodov pri celotni vsoti po narodnostnem ključu. Če gre za dela ali

dobave povsem lokalnega ali pokrajinskega značaja, potem se mora dati, ne da bi bili oškodovani državni interesi, pri enakih cenah in kakovostnih razmerah prednost ponudnikom iz dotičnega kraja ali pokrajine. V jezikovno mešanih krajih in pokrajinah je treba upoštevati sorazmerno narodnostno sestavljenost prebivalstva, kakor tudi, ali zaposlujejo podjetniki pripadnike vseh narodnosti ter tako prispevajo k zblizanju med posameznimi narodnostmi in k narodnemu miru. Sedmo poglavje določa proporcijo v celotnem šolstvu. Vsak manjšinski narod ima pravico do šol po razmerju prebivalstva. Srednje in visoke šole narodnih manjšin se imajo tako izpolniti, da bodo številčno sorazmerno enako močne kakor češke in slovaške.

Osmo poglavje govori o narodnostni samoupravi v šolstvu. V šolskih občinah in okrajih Češke, Moravske in Šlezije se imajo osnovati krajevni šolski sveti in okrajni šolski odbori ločeno po učnem jeziku. V vsaki deželi se osnuje deželni šolski svet z narodnostnimi sekcijami in narodnostnimi upravnimi senati. Podrobnejše določbe vsebuje zakon o deželnih šolskih svetih. Pedagoško nadzorstvo izvršujejo dnadzorniki istega naroda. — Deveto poglavje vsebuje podrobne določbe o narodnostni samoupravi v ljudski vzgoji. Nadaljnje določbe se tičejo na rodnostne samouprave v deželnih kulturnih svetih, splošnem pokojninskem zavodu centralni banki češkoslovaških hranilnic in uradih za označevanje hmelja. Dočim sta doslej lep oslanska zbornica ali pa senat mogla skleniti z absolutno večino priziv na ustavno sodišče, bo ime lo odslez to pravico 50 poslancev ali 25 senatorjev.

V jezikovnem zakonu se določa obseg uporabljanja manjšinskega jezika, vendar pa meja še ni končno določena. V prometu med državnimi uradi in občinami, katerih poslovni jezik ni češkoslovaški, se ima običajno uporabljati le manjšinski jezik, če pa zahteva stvar po svojem značaju, se mora dopisovati dvojezično. Jezikovni zakon se tiče, kar doslej ni bil primer, tudi državnih podjetij. V poslovanju teh podjetij, zlasti pa v strokovnem in trgovinskem prometu, so dopustni v občevanju s strankami vsi manjšinski jeziki. V notranji šolski upravi bodo uporabljali v bodoče učni jezik. Jezikovni zakon napoveduje tudi novo jezikovno odredbo, v kateri se tudi pri jezikovni kvalifikaciji uradnika ne bo upoštevalo samo znanje državnega jezika, temveč tudi drugih jezikov.

PRAGA, 28. julija. Glede temeljnih smernic narodnostnega statuta, ki jih je objavil »Prager Tagblatt«, izjavljajo na sudetsko-nemški strani, da je vsebina samo ponovitev obljub, ki jih je že svoječasno dala češkoslovaška vlada takozvanim aktivističnim nemškim malim strankam, ki pa niso nikoli bile izvršene v praks, temveč so se končale z neuspehom. Upravna reforma po pripravljenih smernicah vlade ne bo prinesla drugega kakor stopnjevanje birokratizma, ki se je že sedaj na Češkoslovaškem razvil do najvišje stopnje.

Učiteljske premestitve. Na lastno prošnjo sta premeščena Črnko Draže, šol. uprav. iz Resnika, za učitelja nazaj v Jarrenino in Šajna Janko, zač. šol. upr. iz Sv. Marjete ob Pesnici na osnovno šolo v Beograd z dodelitvijo na službovanje na III. oddelku za osnovno šolstvo pri ministrstvu prosvete.

Podprimo nabirno akcijo za gradnjo doma matičnega Sokotā

Čiščenje estremadurske fronte

BURGOS, 28. julija. Iz Francovega glavnega stana poročajo: »Naše čete so sedaj zaposlene s čiščenjem doline Ebro, kamor so udrle republikanske čete, ki so bile pregnane. Tudi na estremadurski fronti se nadaljuje čiščenje pridobljene-

ga terena. Pri Mora del Ebro ob cesti Gandesa-Tarragona nadaljujejo Francove čete s svojim obkoljevalnim manevrom. V estremadurskem področju zajete republikanske čete pripadajo brigadam 20., 21., 25., 91., 103. in 109.

Nedoločnost meje med Rusijo in Mandžukuom

TOKIO, 28. julija. Japonsko vojno ministrstvo je izdalo službeni komunik, ki povdarja, da ima japonska vlada velik interes na tem, da se končno začrta meja med sovjetsko Rusijo in Mandžukuom.

Komunike vsebuje celotno zgodovino dosedanjih nesoglasij med Tokiom in Moskvom ter pravijo ob koncu, da je pripisati največjo krivdo za nedoločnost te meje Moskvi.

na zemljevidu Evrope kazal, kako majhna je Svica proti velikim Nemčiji in ga je vpraševal, ali ne bi bil raje državljan velike in slavne Nemčije kakor pa brezpomembne Švice. — V zadnjih dneh se vrši veliko premikanje vojaških čet v okolici

Dunaja, zlasti severno od Dunaja, proti češkoslovaški meji. Vmes so motorizirane čete in tudi težki tanki. Vojakom se vidi, da so pripotovali iz daljnjih krajev.«

Gospodarska življenja

Ugodnosti za izvoz jabolk

Privilegirana izvozna družba (Prizad) je izdala naslednje obvestilo o ugodnostih za izvoz jabolk: Od skupnega kontingenta za leto 1938.-39. v višini 1700 vagonov svežih jabolk za izvoz v Nemčijo (Altreich), torej brez Avstrije, se dovoljuje najprej izkoriščanje kvote 600 vagonov jabolk v razsutem stanju za čas od 1. avgusta do 30. septembra. Pravico tega izvoza imajo vsi pooblaščenici izvozniki, ki so zaregistrirani pri Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine v smislu uredbe o kontroli sadja in sadnih izdelkov za izvoz. Vsaka pošiljka mora imeti uradno jugoslovansko fitopatološko potrdilo, iz katerega se vidi: 1. da so jabolka iz popolnoma zdravega sadovnjaka in da v njegovi okolici 10 km daleč ni sadne uši San José; 2. da je pregledano sadje zdravo in da ni napadeno od uši San José. Nemški fitopatološki pregled bo v naslednjih postajah: Bodenbach, Libau, Mittelwalde, Oderberg, Pasau, Reichenhall in Salzburg. Na novi nemški meji bo fitopatološki pregled šele kasneje organiziran. Prodaje se morejo zaključiti na naslednje načine: 1. franko Bodenbach, Libau, Mittelwalde, Oderberg in Reichenhall. 2. franko jugoslovansko-nemška meja. 3. franko madžarsko-nemška meja. Pri prodajah na zadnja dva načina se morajo transporti napotiti na staro nemško carinsko območje skozi Passau ali Salzburg zaradi fitopatološkega pregleda. Poleg tega mora imeti vsaka sadna pošiljka izvozno dovolilo Prizada ter njegov predlog za nemško potrdilo o uvoznem ocarinjenju. Izvozniki so dolžni zaprositi izvozno dovoljenje in tiskovine neposredno pred samo odpošiljavo blaga. Neizkoriščene tiskovine se morajo brez poziva vrniti najkasneje v osmih dneh, da bi se mogle po potrebi dati drugim izvoznikom na razpolago. Izvozniki ne morejo dobiti novih izvoznih dovoljenj, dokler ne dokažejo, da so preje prejeta dovoljenja že uporabili. Trgovske in zadržne organizacije, po katerih deli Privilegirana izvozna družba izvozna dovoljenja, morajo najstrožje postopati po teh predpisih proti svojim članom, poleg tega pa so dolžne, da pošiljajo Prizadu duplikate o uporabljenih izvoznih dovoljenjih, in sicer najmanj enkrat na mesec, da se more voditi potrebna evidenca o sadnem izvozu. Dolžnost vrnitve duplikata velja tudi za izvoznike, ki dobe direktno pri Prizadu svoja dovoljenja. Izvozniki, ki ne bi izpolnjevali tu navedene pogoje, bodo izgubili pravico, da še nadalje sodelujejo pri izvozu sadja v Nemčijo.

Letni kontingent za izvoz svežega grozdja iz Jugoslavije v Nemčijo »Altreich«, torej brez Avstrije znaša 20.000 metrskih stotov v košarah po 15 kg bruto. Pravico sodelovanja pri tem izvozu imajo vsi pooblaščenici izvozniki sadja, ki so zaregistrirani pri Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine v smislu uredbe o kontroli sadja in sadnih izdelkov, namenjenih za izvoz. Vsaka pošiljka mora imeti predlog Privilegirane izvozne družbe za potrdilo o uvozu v nemško carinsko območje. Izvoznik mora izpolniti in podpisati predlog za takšno carinsko potrdilo na tiskovini, ki mu jo bo dal Prizad na razpolago.

Izvozniki so dolžni, da zahtevajo te tiskovine šele po prodaji pooblaščenemu nemškemu uvozniku in sicer pred samo ekspedicijo blaga, neuporabljene tiskovine pa morajo vrniti najkasneje v osmih dneh, da bi se mogle dati te po potrebi drugim izvoznikom na razpolago.

Privilegirana izvozna družba je dosegla kontingent za izvoz svežih češpelj v Nemčijo (Altreich) brez Avstrije v skupni vrednosti 700.000 RM ali po količini 35.000 metrskih stotov. Izvoz je omogočen z znižanjem uvozne carine na RM 10. Ta znižana carina stopi v veljavo dne 1. avgusta 1938. Pravico udeležbe v tem izvozu imajo vsi pooblaščenici izvozniki sadja, ki so zaregistrirani pri Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine v smislu uredbe o kontroli sadja in sadnih izdelkov, namenjenih za izvoz. Vsaki pošiljki mora biti priložen predlog za potrdilo o uvozu na nemško carinsko ozemlje. Izvoznik mora izpolniti in podpisati predlog za takšno carinsko potrdilo na tisko-

vini, ki mu jo bo dal Prizad na razpolago.

V svrhu pospeševanja izvoza svežega sadja iz Jugoslavije v Nemčijo razpisuje Privilegirana izvozna družba izvozne premije po 25 din za vsakih 100 kg jabolk, po 25 din za vsakih 100 kg grozdja in po 10 din za vsakih 100 kg svežih češpelj, in sicer po naslednjih pogojih: 1. Sadje se mora izvoziti natančno po pogojih Prizada. 2. Izvoznik se mora zavezati, da ne bo v Nemčiji prodajal blaga po nižji ceni, kakor pa jo je odobril Prizad. 3. Iz-

Letošnja letoviščarska sezona v Primorju za 60% slabša

Hotelirji v Primorju pravijo, da je letos sezona za 60 odstotkov slabša od lanske, ki tudi ni slovela, da bi bila dobra. Vse naše tujsko-prometne ankete ne poma-gajo torej dosti, a tudi uredba o pospeševanju turizma ni prinesla nobenega zboljšanja.

Pa ga tudi ni mogla prinesiti, ker se zboljšanje tujskega prometa ne more doseči nakrat, temveč je za to potrebno temeljito delo generacij. Ze davno danes ne zadostujejo za dvig tujskega prometa le naravne krasote kraja, temveč zahtevajo tujci, da uživajo te krasote v vsem udobju in vrhu vsega še poceni. Celo proti tem osnovnim zahtevam pa se pri nas dostikrat greši in zato tudi ni čuda, če se tujski promet ne razvija tako, kakor bi želeli.

Sploh kaže vse na to, da bi pri nas hoteli, da bi se tujski promet kar sam od sebe razvijal in da bi k nam prihajali tujci vsako leto v vedno večjem številu. Ni malo pri nas ljudi, ki mislijo, da je zadosti, če se postavi primeroma ustrezajoč hotel, pa bodo že prišli tujci, da ga napolnijo. A tujci ne bodo prišli sami od sebe, temveč jih je treba privabiti in potem jih tudi znati obdržati.

Zaradi potovanja angleškega kralja v Dalmacijo je ta nakrat postala velika moda. Takrat je bila velika prilika, da jo izkoristimo, a mi tega nismo znali in ugodna prilika je bila zamujena. Najbrže bi tudi prihodno podobno priliko prav tako zamudili, ker mnogi naši kraji za tujski promet še niso zreli.

Imamo prav za prav le malo krajev, ki bi bili čisto usposobljeni za tujski promet. Velik del Gorenjske, zlasti Bled, Rogaška Slatina in nekaj drugih zdravilišč, Dubrovnik, Crikvenica in še nekaj krajev, pa smo skoraj pri koncu. Ti kraji imajo tudi vedno primeroma dobro sezono, če se ta ne pokvari z nepričakovanimi deviznimi ali drugimi predpisi, ker si znajo ti kraji tujce privabiti in tudi ohraniti. Posebno naša zdravilišča so si znala pridobiti stalno publiko, ki jih zvesto obiskuje leto za letom. Ta zdravilišča in letovišča pa so tudi nekaj investirala, hodijo z duhom časa in tudi najo postreči gostom. Koliko krajev pa je v našem Primorju in tudi drugod, kjer gostom ne znajo postreči!

Naša država je bila naravnost razkričana po svetu, da je ni skoraj cenejše dežele na svetu. Res je bila naša dežela ena najcenejših. Ko pa so drugo leto prišli tujci, so bili razočarani, ker so nastale druge razmere in cene so se dvignile. Morda tudi bolj, kakor je bilo potrebno, ker tudi ta razvada še ni izkoreninjena, da se mora tujec odreti! Tudi najbogatejši človek pa se ne mara pustiti odreti in zato se sme tudi pri tujcu zaslužiti le toliko, kolikor je prav. Tudi naše občine mnogo greše proti tujskemu prometu. Ne dovoljujejo se od indirektnih dobičkov, ki jih prinaša tujski promet, temveč hočejo tudi imeti direkten dobiček od tujca. Mnoge občine prav nič ne nudijo tujcem, a pobirajo od njih takse. In ne čutijo, da to ne gre.

Pri nas se tujski promet ne goji sistematično in zato se ne razvija. Namesto da bi postopoma šli od tega, kar imamo, hočemo, da bo kar jutri vsa Jugoslavija turistična zemlja. A to ne gre, ker se na naglico nič trajnega ustvari.

Solidno treba razvijati naš tujski promet, skrbeti najprej za dobre dostope v naše prometne kraje, v teh postaviti dobre hotele in v njih nactaviti sposobno osebje, hkrati pa tudi vzgojiti prebi-

voznik se mora zavezati, da ne bo dovoljeval kupcu nikakih popustov na ceni, razen bonifikacij, kiso bile po razsodišču ali po rednem sodišču razsojene ter da bo vsako reklamacijo kupca takoj prijavil Privilegirani izvozni družbi. 4. Izvoznik mora Privilegirani izvozni družbi načelno priznati pravico, da izterja njegove fakture in da na ta način kontrolira, če je blago prodal po določeni ceni.

Kdor prekrši kateri koli pogoj Privilegirane izvozne družbe, izgubi pravico do premij, bodisi na one za jabolka ali za drugo sadje ter more biti poleg tega tudi izključen trajno ali samo začasno iz kontigentiranega izvoza v Nemčijo (Po T. 1.)

valstvo, da bo znalo pravilno sprejeti tujca. Nadlegovati tujce s svojimi političnimi ali drugimi nazori, je vse prej ko priporočljivo. Saj smo videli, da celo takšna svetovna letovišča in zdravilišča ko Karlove Vari trpe, ker so se preveč politično eksponirala.

Zato smo ponovno predlagali, da je najprej treba storiti vse potrebno, da se razvije tujski promet v Sloveniji, ki je danes za tujski promet najbolj zrela. Zaman so bili vsi ti opomini, ker vsako sistematično delo je pri nas nepriljubljeno. Sedaj se kažejo posledice te nesistematičnosti in zato tujski promet nazaduje. In še bo nazadoval, dokler ne bomo delali tako, ko drugi narodi, da bomo znali tujca privabiti in ga sebi tudi ohraniti. Danes tega ne znamo! (Po Trg. 1.)

Belgijski lesni trg. Od vseh lesnih uvozov njih držav je bila Belgija najbolj vzdržna pri nakupu lesa, kar je razvidno iz činjenice, da je kupila do 1. junija letos iz držav, ki so članice ETECa samo 11.000 standardov, dočim je lani v istem času kupila 176.000 standardov. Vzrok pa ni v slabi potrošnji temveč v špekulativnem razpoloženju belgijskih uvoznikov, ki odlašajo z nakupi, dokler ne bo cena lesa dosegla najnižje točke. Vse kaže, da je ta trenutek že prišel, ker je bilo v zadnjih dveh tednih sklenjenih več kupcij ko prej vse leto. Posebno zanimanje je vzbudila kupna pogodba med Eksportlesom in neko veliko belgijsko firmo o nakupu 3000 standardov lesa, ker je to za Belgijo primeroma zelo velik nakup, hkrati pa je to prva kupčija, ki jo je sklenila Belgija z ruskim lesom. Neto cena za ta les je bila določena na 12.12 funtov, kar primeroma odgovarja ceni lesa na angleškem trgu. Tudi od švedskih in finskih firm je nakupila Belgija precej lesa. Belgija je mnenja, da je zaradi precejšnje izčrpanosti zalog že prišel čas, ko se bodo začele cene lesu zopet popravljati.

Obisk italijanske in angleške mornarice

SIBENIK, 28. jul. AA. V Skradinu so italijanskega admirala Riccardija in italijanske pomorske častnike sprejeli poveljnik naše mornarice admiral Polić poveljnik šibeniškega mesta general Damjanović in poveljnik naših pomorskih enot. Italijanski admiral si je ogledal cen tralo, ki oskrbuje ves Šibenik z elektriko. Po kratkem sprehodu po stopnicah, kjer je prekrasen razgled, sta italijanski admiral Riccard in naš admiral Polić s svojim spremstvom odšla na vrt vile »Šuputa«, kamor so prispele tudi dame. Njim na čast so priredili zakusko z domačimi specialitetami. Servirali so dalmatinsko gnjat, na ražnju pečene prašiča in podobne jedi. Godba naše mornarice je med tem izvajala koncertne točke. V tovariškem razpoloženju se je razvila zabava, ki je trajala vse do 22, ko se je italijanski admiral vrnil na admiralsko ladjo »Cavour«. Na igrišču radijske postaje v Šibeniku je bila včeraj popoldne prijateljska nogometna tekma med reprezentanco angleških rušilcev, vsidranih v šibeniški luki, in reprezentanco mornariškega poveljstva v Šibeniku. Naši mornarji so po lepi igri porazili angleške mornarje 6:1. Sodil je g. Jenko.

Mač položi dar domu na oltar

Srečanje z „našim“ Sibircem

Gnetemo se po hodniku vagona, ki nosi napis Dunaj—Maribor—Sušak. Tiščimo s kovčegi drug v drugega, se opravičujemo in od kupeja do kupeja izprašujemo po prostoru. V tem se prerinejo z druge strani vagona trije nenavadni obrazi. Na prvi pogled dajo vtis ciganske družine: V obraz zatemnelli, v zmečkani obleki in umazani in otovorjeni z vrvmi prevezanimi kovčki in raznimi svežnji obleke. Moževa čepica in nagubane sare škornjev mi izvijajo pridušen vzklík Rus, vzklík, ki moža zdrzne in mu zausta vi korak. Za hip vrže pogled preko rame in se mi v kotih ust trudno našmehne. Stopim za njim in ga nagovorim kar v našem jeziku.

»Bogami, jesi li i ti Bosanac?«

»Ja sam Nikola Dursum iz okoline Sarajeva!«

No, zdaj si moža natančneje ogledam. Značilna ruska rubaška z žepi na prsni strani in čepica dajeta na mah videz ruskega kolhoznika. Od desetdnevne vožnje z vlakom ves pokrit s sajastim namazom in utrujenih, zbedenih oči, se mi je zdel kot črn rudar, ki je ta trenutek stopil iz rova. V tem se že obrne in mi pokaže na svojo ženo Ulito in na petnajstletno hčerko Tatjano. Obe kot orehovo olje zagorelih obrazov. Žena je po ruskem načinu imela zavezano črno naglavno ruto, katere okrajke si je pod brado prekrižala in šele na tilniku zavezala. V ovalnem obrazu, na vse strani razsekanim z ostrimi potezami, so ji vdano utripale drobne črne oči. V njih je še živel odsev bogate življenske vsebine in pa tiste trde borbe z zemljo, ki se je po letih zarezala okrog ust v dve kratki, toda globoki brazdi. Hčerka Tatjana pa me je le gledala z velikimi očmi, v katerih je bila zvedavost in začudenje, da se njen oče razgovarja v jeziku, ki ga do zdaj še slišala ni.

Potniki, večinoma Nemci, so se jih izogibali kot gobavce in jih zapovrstjo izrivali iz vsakega kupeja. Končno so dobili mir v zadnjem, polovičnem oddelku, v katerega pa so se na to venomer ozirali in si namigavali. Po tako dolgi poti menda tudi noben od njih ne bi bil manj sajast, umazan in v manj povaljani obleki.

Ko sem se za trenutek odstranil, je nek kratkočlačnik, ki se je nekoliko prej razburjal zakaj ni v Ljubljani nemške fakultete, ironično pristavil svojemu sopotniku: »Zdaj pa se lahko vsedeš med te cigane...«

Nikola mi je kar sam začel razkladati svoje življenje: V Karpatih sem bil vješt in odveden v manjši kraj v Ukrajini, kjer sem se spoznal z Ukrajinko, vdovo Ulito, sedanjo svojo ženo. Ko je država začela deliti zemljo po Sibiriji, sva odšla tja. Tam je toliko zemlje, da svo si je vzela, kolikor sva hotela. In dobra zemlja je tam, sama črna zemlja, ki ne potrebuje gnoja. Da je le dež, pa obrodi pšenica tako kot lani, ko je nismo imeli prostora kam spraviti. Imel sem polja, kolikor sem ga mogel obdelovati, dva konja in trl krave. Pozimi sem izdeloval metle in jih prodajal po dvajset kopejk. Iz vrbovih gozic in brezovega šibja sem jih prlel in si tako v dolgih, šestmesečnih zimah še nekaj po strani zaslužil. Naša nova naselbina Vornovka, po ruski smo ji rekli Posjolok (vasica) leži v Novosibirski oblasti, blizu Omska. No, komaj kakih tristo kilometrov od Omska. Za naše pojme je 300 kilometrov daleč, tam je to blizu. Pač pa je daleč do Moskve. Toda to je okrog 4000 kilometrov...

Zivel sem dobro in slabo. Najboljše nam je bilo v letih 1926 do 1928, do uvedbe kolhoza. To je do tistega velikega preobrata, ki je pomenil pretres načina življenja in pa poseg v mišljenje in čustvovanje človeka, ki je že s svojim bistvom zrasel z določenim kosom zemlje, ki ga je tako obdeloval in s katerim je imel tako svojevrsten notranji odnos. Zato čisto razumljivo, da je naš primitiven Nikola ravno v tem bil najbolj občutljiv in najbolj ogorčen istočasno. Vsaka njegova misel se je sukala le okrog zemlje, ki so mu jo vzeli in ponovno se je v razgovoru vračal k njej. Ni in ni mogel tega pozabiti in ko mi je o tem pravil, je dobil čisto drugačen obraz. Oči so mu zaživele v ognju, v

Mariborske in okoliške novice

Proslava 20-letnice Jugoslavije v Mariboru

Meja ima svojo posebnost.

Plakati z velikim mejnikom v drž. barvah vas vabijo na mejo v Maribor. Kaj je meja, vemo tisti, ki živimo na meji. Meja ima svojo posebnost. Bolj ko valovi domačega življenja butajo ob mejo vplivi zunanjega sveta. Tu ne gledamo le drug drugega, varni v sredi svoje domovine, tu nas vse gleda sosed. Smo li dorastli, da znamo pozabiti sebe in na vse razlike med nami, kadar nas kliče meja? Smo dorastli! Vsa Slovenija se je razgibala in se pripravlja na pohod k mejniku v Maribor. Tu ne bo nihče večji ali manjši, nihče glasnejši, nihče vidnejši, nihče prvi, nihče zadnji, tu si ne bomo merili svojih moči med seboj, pač pa bomo merili veličino svoje ljubezni do skupne domovine. Tu na meji bomo vsi razumevali, kaj nam je domovina in lastna država in narodna dinastija.

Bratje in sestre, ki se pripravljate, da prihitite v Maribor, mislite na to, da ima meja svojo posebnost! Pridite, a pridite v razpoloženju Maistrovih borcev iz leta 1918!

Proslava 20 letnice Jugoslavije na Pohorju

Vsenarodnim proslavam 20 letnice Jugoslavije, se priključuje prva planinska proslava, ki jo priredi slovenjebistriška podružnica SPD pri Sv. Treh kraljih na Poh. v nedeljo dne 31. julija 1938.

Te naše krajevne proslave se udeležijo poleg občine Slov. Bistrica, uradov in korporacij še sledeča društva s svojim članstvom in društvenimi izleti: Podružnica CMD, ki blagoslovlja ob tej priliki Ciril-Methodovo kapelico v gozdu, Sokolsko društvo v Slov. Bistrici, Narodna odbrana, Prvo delavsko kolesarsko društvo, Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« s svojo mlado, a mnogoštevilno to-

katerem je še vedno bil obup in svojevrsten upor človeka v stisnjenih ustih. Pojav, ki je pri ljudeh, ki jih je rodila zemlja in ki je vsem drugim nerazumljiv egoizem. Zanimalo me je, kako je v tem oziru z najmlajšo generacijo. Toda takoj sem videl, da je živel le v svojem ozkem krogu in da se ni za nič zanimal. Saj je ostal kljub prigovarjanju oblasti in vaškega učitelja analfabet, enako tudi njegova žena. Največ je vedela še hčerka Tatjana, ki mi je pripovedovala o Maksimu Gorkemu in o tem, da so Nemci pograbili Avtstrijo in da je Hitler stegnil roko nad Češkoslovaško. Toda mi imamo toliko vojakov in aeroplanov. Gotovo bomo šli na pomoč naši zaveznici! Z bistrimi očmi je vse opazovala in razlagala zdaj očetu, zdaj materi. Čudila se je, da je tudi tu dvotirna železnica in čudila se je visokim vrhom okrog Semeringa. Pri nas pa je vse tako ravno, le Ural je takšen, po tem pa zopet sam polja. Ko je zapazila v mojem žepu Politiko, je zanjo poprosila in začela na glas čitati. Nazadnje se je obrnila proti očetu: »Kako je to čudno, jaz znam čitati, pa ne razumem, ti pa razumeš, kar ti čitam, toda sam si tega ne znaš prečitati!«

In še mnogokaj sem mu moral pripovedovati. O Sarajevu in življenju tam spodaj in venomer odgovarjati, da še ni Jugoslovanske meje. Njegova žena nam je medtem pripravila južino: beli sovjetski kruh, salamo, sladke kekse in nežogibne papiróske. Ko sem Nikolo pri št. Ilju opozoril, da se že vozimo po našem, je skočil po konci in mi ponovno stisnil rok. »Vidiš, zdaj še le mi je kamen padel s srca! Širil je roke in se obnašal kot otrok. Nagibal se je skozi okno enkrat na tej strani, potem zopet na drugi. Moral sem mu tudi obljubiti, da ga obiščem v Sarajevu. »Upam, da bom imel toliko, da te bom lahko pogostil!«

Po 23 letih je analfabet Nikola, ki ni pozabil v tem dolgem času svojega jezika, moral čutili nekaj, za kar sem ga v tistem trenutku zavidal. Moralo je biti v njem nekaj velikega in lepega, res nekaj kot zdravje ...

A. Debenak.

varniško godbo, nadalje pevsko društvo »Lipa«, ki bo s svojim umetniškim petjem povzdignilo slovesnost, Udruženje rezervnih oficirjev, Rdeči križ, Tujsko-prometno in olepševalno društvo ter Gaislska četa v Slov. Bistrici. Vsa našeta društva so že prijavila svojo udeležbo. Proslava bo gotovo med najlepšimi na rodni prireditvi na vsem Pohorju ter bo pokazala, da stoji Pohorje kot granitna meja za državno mejo na Kozjaku in Kobanskem.

Na predvečer bo ob Ciril-Methodovi kapelici kresovanje, na kar sledi krasna iluminacija velike trikraljevske cerkve ter »Planinskega doma«. Zažganih bo nešteto raket. V nedeljo dne 31. t. m. bo v cerkvi ob 10. uri sv. maša. Pri maši poje pevsko društvo »Lipa« iz Slov. Bistric. Po sv. maši je blagoslovitev Ciril-Methodove kapelice, na to pa odkritje spominske plošče na planinskem domu s pozdravnimi govori zastopnikov uradov in navzočih društev. Sledi VI. »Pohorski shod«, pri katerem sodeluje tovariška godba »Vzajemnosti« iz Zg. Bistric.

Pripravljalni odbor SPD ki ga tvorijo gg. dr. Anton Žnideršič ter Joško Tomažič in Vlado Gal, je ukrenil vse potrebno, da bo prostor najlepše okrašen ter da bo proslava potekla slovesnosti primerno.

Dostopi: Iz Slov. Bistric skozi Pohorski Vintgar 3 ure, čez Tinje 3 ure, čez Šmartno 4 ure, iz Oplotnice 2 uri. Na novo je izpeljana in markirana pot od Sv. Treh kraljev na Pesek, 2 in pol uri, ki vodi v celi dolžini skoraj po ravnem terenu. Od jutranjih vlakov vozi tovorni avto čez Šmartno do Ramšaka, od koder je samo ena ura pešhoje. Privatni avtomobili vozijo isto pot.

Velika letalska prireditev v Mariboru

Kakor smo že objavili, bo v nedeljo, dne 7. avgusta t. l. na Teznej pri Mariboru na letališču velika letalska prireditev — aeromiting. Za prireditev, ki se vrši pod pokroviteljstvom vojnega ministra g. generala Ljubomira Marića, vlada vsepovsod, posebno pa pri mladini, veliko zanimanje. Omenimo naj samo napad iz zraka na naselbino z več letali in sporedno obrambo proti tem napadu. Ta točka bo prav posebno zanimala vse prebivalstvo, saj je važno za vsakogar, da se o tem pouči in da to vidi. Pa tudi več drugih točk bo, n. pr. dvoboj lovskih letal, skakanje s padalom itd.

Maribor pripravlja praznično okrašenje mesta

Mesto Maribor ve, da bo taborni dan velik obmejni narodni praznik in zato se pripravlja na njega, da bo praznično oblečen. Kolodvori in ulice se že pripravljajo za okrasitev kakor tudi taborni prostor. Zasebne hiše, posebno kjer bo sprevid, bodo bogato okrašene. Na tisoče metrov blaga za zastave so kupili odbor kakor tudi privatniki. Tudi udeleženci sami bodo nosili poleg tabornega znaka, to je lipov list s državno trobojnico, tudi šopek. Naj nas vsa okrasitev dvigne v pravo praznično veselje!

Dr. Rudolf Lovrec, Strossmajerjeva 8, zopet ordinira.

Vsa sportna in druga društva naprosajo prireditelji Mariborskega tedna, naj do 30. t. m. sporočijo spored vseh prireditev, ki jih bodo imeli v okviru Mariborskega tedna.

Sokolsko društvo Limbuš ima svoj letni nastop 31. julija ob pol 16. uri. Sprejem gostov ob 14.45. Po nastopu prosta zabava, za jedajo in pijačo preskrbljeno. Vabljeni vsi! V primeru slabega vremena v Sokolskem domu.

Društvo Nanos. Vabimo članstvo na izredno važen sestanek, ki bo v četrtek 28. t. m. ob 20. uri v društvenih prostorih Sodna 9 III. Odbor.

Na prekrasno Vrbsko jezero! Izlet Putnika z luksuznim avtokarom v nedeljo dne 7. avgusta v Celovec. Izkoristite ugodno priložnost, prijavite se nemudoma pri Putniku Maribor-Celje-Ptuj.

Prijava zasebnih prenočišč. Zanimanje za obisk letošnjega VII. Mariborskega tedna in proslave osvobojenja dokazuje, da bo prišlo v času od 4. do 17. avgusta v Maribor toliko tujcev, da vseh nikakor ne bo mogoče nastaviti po hotelih in drugih javnih prenočiščih. Radi tega se obrčamo na vse meščane, ki bodo imeli v tem času na razpolago zasebna prenočišča, da jih dajo na razpolago prireditvenemu vodstvu, seveda proti primerni odškodnini. Prijave sprejema od 25. t. m. dalje vsak dan od 15. do 17. ure pisarna Putnika v Gradu.

Odssek Združenja bivših mornarjev v

Špijoni in čuvanje poslovnih skrivnosti

Nevarna konkurenca — Politika pariških hiš za modele — „Tatovi idej“ — Fotografski aparati v okvirih očal

Za steklom izložbe leži prekrasno blago, ki privlačuje oči bogatih žena s svojo eleganco in krasoto, medtem ko se večina ljudi, ki gredo mimo, niti ne ozre nanj. Končno pa pride mirno človek, ki vso svojo pozornost koncentrira na to blago. Njegova naloga je, da krađe, ne blago, temveč ideje. Hitro napravi skico, naglo sname s fotografskim aparatom novi model in tako bo prišel z muko doseženi novi model v roke konkurenci, še preden je prišel na trg. Posel pa opravi še uspešneje, ako tat idej prodre dalje od izložb, ako dospje do same delavnice in prehitil proizvajalca ter mu ukrade njegovo poslovno skrivnost.

Velike trgovske hiše, ki pošiljajo na trg modele, so morale misliti na samobrambo, zlasti glede očuvanja skrivnosti tehnične in kemične strani proizvodnje. Kako je organizirana ta zaščita?

V neki veliki tovarniški delavnici so dovoljevali čisto obiske in ogledovanje dela, kar je pa povzročalo veliko škodo. Majhni fotografski aparati v rokah spretnih agentov so snemali vse novosti. In čeprav so še tako pazili, da bi ne odnesla nepoklicana kamera skrivnosti, vendar si je konkurenca izmišljala vedno nove metode poslovnih tatvin. Miniaturne kamere, skrite v obliki gumbov na obleki, ali ure na roki, so omogočile neopaženo snemanje. Radi tega so postavili na vohodu v delavnice Röntgenove aparate, ki so prodirali skozi les in obod kamer ter uničevali snimke. Špijoni so nato ovili fotoaparate v svinčene obode, da ustavijo uničujoče žarke ter obvarujejo negativne.

Za zaščito skrivnosti so izdelali tudi še drug načrt obrambe, ki je onemogočil vsako špijonažo pri obiskih tujcev. Pri vohodu v tovarno so dobili obiskovalci navadno obleko, da se preoblečejo v svrhu zaščite proti prahu in kvarnemu vplivu električne struje, ki prehaja po tovarniških prostorih. To so bile delavne obleke iz belega platna, znotraj podložene z gumijasto podlogo. Zapenjale so se zadaj, rokavi pa so se trdo sklepali zapestij. Gumijasti čevlji so pomagali onemogočiti vsako špijonažo.

Kljub temu so agenti konkurence še vedno uspeli, da s fotografijo krađe vzorce. Nosili so velika, masivna, delavska očala, v katerih okvirih so imeli vdelane fotografske aparate, ki so omogočili snemanje najnovejših modelov. Torej so pričeli obiskovalcem, ki so prišli v delavnice, jemati njihova očala in vsakdo je dobil, ako je rabil, očala od podjetja, da si ogleda dragoceno blago.

Kako bi se obvarovali te vrste špijonaže podjetja, ki izdelujejo modele? Modele je treba pokazati ne samo kupcem, temveč tudi privatnim osebam. Dobri hišni detektivi in fotografije nevarnih špijonov in špijonk so danes glavna pomoč samoobrambe. Ko se po fotografijah teh oseb, pridobljenih na drag način po organizaciji obrambe, ugotove gotove osebe, da so najbrže poslovni špijoni, jih ravnatelj najvljudneje zaprosi, da pridejo drugi dan, ker je danes radi tega ali onega prepovedan obisk, a do drugega dne že dobijo točne informacije o značaju osebe, ki hoče pregledati delavnice, ali pa umaknejo najvažnejše novosti, ki ne smejo predčasno pred oči nevarnih konkurentov. Takšno taktiko uporabljajo sedaj pariška modna podjetja.

Pri nekem največjem podjetju so kopirali špijoni konkurentov najdražje modele. Kljub vsej strogosti detektivske pozornosti niso uspeli, da bi našli sled

Mariboru vabi vse bivše mornarje, da se udeležijo ustanovnega občnega zbora, ki se vrši dne 31. t. m. ob 10. uri predp. v restavraciji »Novi svet« v Jurčičevi ulici. Pripravljalni odbor.

Jadranska straža pošlje dne 4. avgusta ob 18. uri zadnjo kolonijo otrok v svoj dom v Bakar. Ker je za to kolonijo še nekaj prostih mest, se sprejemajo prijave do vključno 2. avgusta t. l. Za nadzorstvo otrok je vsestransko preskrbljeno. V domu vlada red in najboljšo razpoloženje.

Ubili so pri Sv. Barbari 18 letnega Karla Vičanskega. V ozadju je ljubosumnost. Orožniki vršijo poizvedbe.

»tatu idej«. Skrivnost je slučajno rešila neka manekena. Med tovarišicami je bilo mlado dekle, zelo priljubljeno pri tovarišicah radi svojega skromnega obnašanja. In prav to naivno dekle je bilo najnevarnejša špijontka konkurence. Respektirali so vsi njeno prirojeno sramežljivost pri preoblačenju. Vedno se je držala ob strani, nikdar se ni potegovala, da bi kazala dragocene toalete. In prav radi tega in tudi radi njene krasne postave so jo često izbrali, da kaže modele. Pri tem pa je vedno uspela, da se sama preobleče — ker je bila pač sramežljivo bitje! Ta kratek čas je zadoščal spretni risalki, da je narisala najmanjše podrobnosti novega modela. Nekoč jo je pri tem ujela nadzorovalka oddelka — izdala pa jo je njena pridnost, ker je poskusila na hitro prerisati model, ki so ga določili za neko drugo manekeno. Koliko plače prejemale take špijonske moči od svojih poslodavcev, pa gotovo ni treba posebej naglašati.

100.000 mikrobov na krožniku

Šef ameriškega zavoda za medicino dr. Cumming se je leto dni ukvarjal z vprašanjem čistoče krožnikov in jedilnih priborov v javnih jedilnicah. Na zdravniškem kongresu v Milwaukee je predaval o svojih opazovanjih in izsledkih. V 46 javnih jedilnicah je večkrat zapored strogo preiskal krožnike in jedilni pribor, pa je našel na enem samem »čisto pomitem« krožniku nad 100.000 mikrobov raznih bolezni, zlasti spalne, jetike, hripie legarja itd.

Dr. Cumming je jel takoj iskati primerno sredstvo proti tej poplavi mikrobov. Javnim jedilnicam in tudi gospodinjstvom, ki kuhajo doma, priporoča uporabo vode s posebno raztopino, vsebujočo klor. Glede pomivanja posode priporoča najprej posodo poplakniti, da odstranimo ostanke jedi, potem pa umiti jo z dobrim milom v vodi, ki smo ji primešali nekaj klora in končno znova izplakniti jo v taki vodi. Na tako umiti posodi je našel dr. Cumming največ 20 mikrobov raznih bolezni.

Prva ženitna ponudba

Angleški muzej v Londonu je dobil en izvod lista »Manchester Weekly« iz leta 1727, zanimiv in vreden, da je prišel v muzej zato, ker je v njem prva ženitna ponudba potom oglasa. Neka Ellen Morrissonova je iskala potom oglasa v listu ženina. Takrat pa javnost še ni bila vajena takih oglasov in tudi tako širokogrudna ni bila v tem pogledu, kakor je zdaj. V naslednji številki istega lista je objavljena stroga kritika te neobičajne poti, češ, da je tako razburila javnost, da vsi dvomijo, da bi bilo tako dekle, ki na tako čuden način išče ženina, pri zdravi pameti. Mestni svet v Manchesteru je celo poklical dotično mladenko na odgovor in ji naložil denarno kazen za to »neumestno šalo«.

Če bi smeli mestni sveti zdaj kaznovati ljudi zaradi ženitnih ponudb potom oglasov, bi mestne blagajne nikoli ne bile prazne, ker bi jih lahko napolnili že z dohodki od takih glob.

Bog varuj, če bi bilo res!

V nekem listu je bilo čitati sledeče: »Če zberemo proizvodnjo vseh opekarn v državi, dobimo, da letno proizvajamo nekaj več kot dve milijardi opek. Z drugo besedo: Letno p a d e n a g l a v o vsa kega državljana okoli sedemdeset opek.«

Iz življenja in sveta

Konservirana človeška kri

V bolnici Saint Antoine v Parizu so ustanovili poseben oddelek, ki bo konserviral človeško kri za transfuzijo, da bi bilo zlasti za primer vojne pri rokah dovolj konservirane krvi. Med vojno bi namreč ne bilo mogoče imeti pri rokah dovolj darovalcev krvi in zato so učenjaki že več let proučevali vprašanje, kako bi se dala kri konservirati. Poskuse so delali po vsem svetu in v zadnjih dveh letih so se posebno dobro posrečili francoskim zdravnikom. Izkazalo se je, da je mogoče človeško kri konservirati, tako da jo lahko uporabimo še čez več let.

V omenjeni pariški bolnici so napravili leta 1929 samo 220 transfuzij krvi, leta 1935 že 5115, predlanskim 6293, lani pa 6622. Pri tem naraščajočem številu transfuzij se je najbolj pokazalo, kako važno vlogo igrajo darovalci krvi in da bi jih ob večjem naraščanju števila transfuzij zmanjkalo. Sedanja napetost v mednarodni politiki je dala učenjakom pobudo, da so se jeli ukvarjati s problemom konserviranja človeške krvi. Obenem so pa močno vplivale na te poskuse izkušnje v Španiji, kjer je delovalo na tem polju več kanadskih zdravnikov pod vodstvom dr. Normana Bethona iz Montreala, ki je odpotoval zdej na Kitajsko, kjer je tudi organiziral transfuzijo krvi. Na Španskem je odkril nove načine konserviranja krvi in ugotovil, da konservirano kri prav lahko prevažamo iz kraja v kraj. V Španiji so imeli zdravniki na razpolago manjši avtomobil z ledenico in konservirana kri se ni nikoli pokvarila. Tudi z letali lahko prenašamo konservirano človeško kri. To je zlasti priporočljivo ob velikih in nevarnih epidemijah.

Za konserviranje določena kri je razdeljena v štiri skupine. Ne traja dolgo in tudi težko ni ugotoviti sestav bolnikove krvi. Potem je pa treba vzeti odgovarjajočo vrsto konservirane krvi, da lahko bolniku pomagamo. Tako zvanih univerzalnih darovalcev krvi je zelo malo in zato so morali doslej hitro poklicati darovalca odgovarjajoče krvi, kar je transfuzijo zavleklo. To pa zdaj odpade, ker imajo zdravniki na razpolago konservirano kri vseh vrst.

Ljubezen do psov

Vzdrževanje psov je precej drago, še dražji so pa seveda psi čiste pasme. Psov je na svetu mnogo. V Angliji jih je okrog 3 milijone. V nekaterih državah je bilo vsaj prej psov več kakor ljudi. Pomislimo samo na Carigrad ali na mesta v Mali Aziji. Za prehrano psov žrtvovani izdatki so mnogo večji nego misli človek, ki porine doma od sebe krožnik ali skledo rekoč: To bo pa danes za psa. Pasji obed in večerje stanejo samo v Angliji blizu 15.000.000 na leto, drugod pa še več.

Z rejo psov so pa zvezani še drugi stroški. V Angliji imajo okrog 50.000 tekmovalnih psov. Posebni pasji klubi tudi skrbijo na splošno za življenje psov. Temu delu se posvečajo zlasti ženske. V Ameriki imajo pa pasje klube, kjer si lahko psi privoščijo ne samo manikuro in pedicuro, temveč tudi umetno kodranje dlake in ultravijoličaste žarke. Američani imajo celo pasje restavracije, kjer dobe psi jesti, ne pa kakor na Kitajskem, kjer pse jedo. Nasprotno imajo pa Japonci pse zelo radi. V Tokiu imajo tri pasja pokopališča in napis na spomenikih prisoja o ljubezni do psov.

Tri čudakinje

Dve čudaški ženi v Birchingtonu v kentski grofiji sta tri mesece prikrivali smrt svoje matere, s katero sta živeli ločeno od sveta celih 30 let. Njeno truplo so skrivali v hiši. Čisto slučajno je opazil dninar Hutchings mrtvo staro v spalnici in opozoril policijo, da v Wardovi vili ni nekaj v redu. Redarji so vdrli z zdravnikom v hišo in našli mrtvo ženo. Hčeri sta bili prisiljeni izročiti materino truplo, ležeče v sobi, kjer je stanovala, sami sta pa stanovali v drugih obah, kakor da se ni nič zgodilo.

Florence Matilda Wardova, ki je zdaj

umrla stara 84 let, se je priselila v Birchington z dvema hčerama iz Birghтона leta 1907. Čeprav so stanovale v mestu, so živele povsem ločeno od sveta, kakor da žive na pustem otoku. Gostov sploh niso sprejemale, na izprehod so hodile navadno ponoči črno oblečene in zavite v plašče. Niti služkinja služeca v hiši že dolga leta, jih nikoli ni videla. Vedno so se zaklepale v sobo, ki jo je morala že zvečer pospraviti, da je lahko pospravila druge. Z ljudmi so govorile samo skozi špranjo za pisma v vratih. Okna so bila vedno zastarta z žaluzijami.

Šele zadnje čase so bile žaluzije tu pa tam dvignjene in na oknih so se pojavili zastori. Obe hčeri sta popoldne večkrat zapustili vilo. Hutchings, radoveden kakor drugi ljudje v okolici, kaj je v tajinstveni vili, kamor nihče ni smel stopiti, je pogledal nekega dne skozi okno in slučajno opazil staro mrtvo na postelji. Redarji z zdravnikom so bili prvi tuji ljudje, ki so prestopili prag vile v zadnjih 30 letih. Vilo so potem zapečatili. Wardovi sta pa morali potem v drugo hišo. Starejša Beatrica je stara 43 let, mlajša Gertruda pa sploh ne ve, koliko je stara. Njuna čudaška mati je bila vdova po zdravniku, ki je umrl pred 35 leti.

Slavček najdražji radijski pevec

Ko se je pojavil radio, je bil prenos slavčkovega žvrgolenja velika atrakcija in med radijskimi poslušalci zelo priljubljen. Toda za to je bilo potrebno mnogo skušeni in uspehi niso bili posebno veliki. Ameriška Narodna radijska družba se je nedavno znova lotila poskusov s slavčkovim petjem, ki bi bilo pri sedanjih tehničnih pripomočkih točneje podano, kakor je bilo prvotno. Poskusi pa tudi zdaj niso bili uspešnejši in ameriška družba je sporočila svojim poslušalcem, da je plačala za pet minut čarobnega slavčkovega petja 40.000 dolarjev.

To bi se zdelo neverjetno, toda pomisliti moramo, da je bilo treba poiskati kraj, kjer slavčki navadno prepevajo in sicer mirno, potem so morali tam postaviti radijsko napravo tako neopaženo, da niso slavčkov prepodili. A prišlo je slabo vreme in čakati so morali dva tedna, predno so slavčki mirno zažvrgoleli v mikrofone. Tako vidimo, da pri dragem obratu ameriških postaj ta cena ni pretirana.

Dan — 48 ur

Na prvi pogled se zdi to nemogoče. Toda vprašajte Howarda Hughesa, ki vam bo potrdil, da je videl od svojega starša na poletu okrog sveta solčni vzhod petkrat, čeprav ves svetovni tisk trdi, da je trajal njegov polet samo 3 dni, 19 ur in 17 minut. Toda Hughes je letel proti vzhodu in tako je »prehitel« vsak dan solčni vzhod za 6 ur. Vsak dan njegovega poleta je trajal od enega solčnega vzhoda do drugega samo 18 ur. Vsi svetovni listi tudi pišejo, da je prispel Hughes nazaj v Newyork v četrtek opoldne. Če je pa startal v noči od nedelje na ponedeljek in videl solčni vzhod petkrat, bi moral prispeti nazaj v Newyork v petek. Kam je torej izginil ta peti dan?

Peti dan je Hughes izgubil odnosno pridobil nad Beringovim morjem. Iz Jakutska je odletel v sredo ponoči, v Fairbanks na Aljaski je pa prispel v sredo opoldne. Datumsko črto je preletel na 180. meridianu zapadno in vzhodno od Greenwicha. Datumsko črta mu je pa prekrizala račune in mu črtala en dan iz koledarja, tako da ni priletel v Newyork v petek, temveč v četrtek. Če bi bil letel na nasprotni smeri, bi bil videl solčni vzhod samo trikrat. Zato bi bil pa preletel nad datumsko črto s ponedeljka naravnost v sredo, a torek bi si moral pripisati v dobro.

Vernejev junak Philius Phogg, ki je potoval okrog zemlje 80 dni, je prispel v London po svojem koledarju 81. dne in revež je že mislil, da je izgubil stavo. V zadnjem trenutku je pa prišel na to, da je na poti proti vzhodu prav za prav en dan pridobil. Tako je hitro in še pravočasno prijavil svoj prihod, da je dobil stavo. V stoletju tehnike ni izključeno, da dobimo kmalu superletala, ki bodo

letala s hitrostjo nad 1000 km na uro. Zamislite si, da krene s takim letalom letalec recimo iz Prage v ponedeljek zvečer na pot okrog sveta in sicer proti zapadu v nepretrganem poletu. Pot, ki jo je preletel Hughes, meri okrog 24.000 km. Ta letalec bi letel približno na isti progi, toda v nasprotni smeri. Letel bi in letel, v 24 urah bi obletel zemljo in v torek ob 18. bi bil zopet na letališču pri Pragi. Tam bi ga občinstvo navdušeno sprejelo, on bi pa majal z glavo, češ, nekdo mi je ukradel noč. Letel sem in letel, solnce pa ni hotelo zaiti.

To se sliši kakor pravljica. Strokovnjaki pa pravijo, da je to mogoče. V Ameriki grade zdaj ogromno stratosferično letalo in računajo s tem, da bo vodila prekomorska zračna pot v višini okrog 10.000 m. Zakaj bi se ne dala v doglednem času s posebnim letalom v stratosferi doseči hitrost 1.000 m na uro. Skratka, bliža se čas, ko bodo tiskali v Ameriki prospekte približno te vsebine:

»Gospoda, poletite z nami in oglejte si naš planet iz stratosfere. Leteli bodo s superavionom z 10.000 HP za 200 potnikov v višini 15.000 m. V hermetično zaprtih kabinah sedite udobno; ni vam treba nobenih aparatov za kisik, s posebno izolacijo in konstrukcijo motorjev smo dosegli povsem neslišen polet. V idealnem miru plujete nad kontinenti in oceani. Privoščite svojim živcem, bičanim na vse načine na zemlji, ta počitek. Stalne brezžične zveze z zemljo ne bomo imeli, da ne bi prišli v skušnjava zvezati se z bučnim svetom. Odhod v soboto popoldne, prihod v nedeljo popoldne. Letamo proti zapadu, druga progpa pa vodi čez oba tečaja okrog sveta. Ne oklevajte, prigrisate se takoj.«

In če bi recimo slučajno ležala nad Ameriko gosta megla, če bi deževalo, da bi videli z letala namestu Newyorka samo sive oblake, bi nam potovalna pisarna denarja ne vrnila, ker je v prospektih rečeno, da za vreme ne odgovarja.

Najstarejše drevo na Japonskem

Na Japonskem je po ohranjenih pismenih dokazih najstarejše drevo v Karasaki razstoji bor. Zasajen je bil okrog leta 229 po Kristosu pod vlado cesarja Jonei in posvečen boginji Wakemasa-Hime. V začetku so drevo ovirali v rasti, kakor je na Japonskem nadava in zato je zdaj visoko samo 24 m, v obsegu pa meri en meter od tal celih 12 m. Njegove veje se razprostirajo 80 do 100 m naokrog in so podprte s 380 kamenitimi stebri.

Ob koncu julija hodijo vsako leto okrog tega drevesa procesije. Ljudje molijo, da bi bogovi obvarovali Japonsko potresov in drugih elementarnih katastrof. Drevesu se lahko samo približajo, do njega pa ne smejo, ker ga svečeni strogo stražijo in nihče se ga ne sme dotakniti. Zato pobirajo romarji samo igle in jih spravljajo kot dragocen spomin. Ko pa romar umre, mu polože igle od svetega drevesa pod glavo v krsto. V vrazah japonskega ljudstva igra to drevo in njegove igle pomembno vlogo. Kdor hoče imeti ubogljive otroke, jim kuha igle tega drevesa v mleku. Zadoštuje, da se bolnik napije iz igel prastarega borovca kuhanega čaja, pa takoj

Razno

PREPROGE. ODEJE

zavese pernice, puh. perje, nudi najceneje »Obnova«, P. Novak, Jurčičeva 6. 4597

»MARIBORSKI TEDEN«

Rezan in tesan les vsaka debelosti kupite najbliže pri tvrdki Gnilšek v Razlagovi ulici 25. 4627

VELIKA ZALOGA CEMENTA

apna, opeke, poličanskega peska, stavbeni les in ves stavbeni material po najnižjih cenah. Kraser, Studenci. 4629

Poceni oddam

MEHANIČNO DELAVNICO z inventarjem, na prometni cesti. Tattenbachova 16-II, levo. 4631

Prodaj

PRODAM MOŠKO KOLO

Dokl. Pobrežje, Cankarjeva ul. 7. 4648

Sobo odda

SOBO veliko prazno, oddam in sprejemem učenca za specerijsko trgovino. Aleksandrova 7, Krčevina. 4632

LEPO SOBO

z dvema posteljama oddam. Betnavska 23. 4633

OPREMLJENO SOBO

s kopalnico oddam gospodu. Naslov v upravi. 4617

Stanovanje

GOSPODA vzajem na stanovanje. Korška 74. 4646

Moderno STIRISOBNANO STANOVANJE s centralno kurjavo in celotnim komfortom oddam. Grajski trg 1. Istotam dvosobno stanovanje s kuhinjo. 4650

DVOSOBNO STANOVANJE oddam. Vprašati Meljska cesta 12. 4642

Službo dobi

UČENCA SPREJMEMO! Predpogoj — nižji tečajni izpit. Predstavi naj se v Knjižarni »Učiteljske tiskarne«, Palača Banovinske hranilnice. 4614

KROJAČICO z obrtnim listom, ki govori po možnosti tudi nemško, sprejemem. Naslov v upravi. 4649

Spomnite se CMI

Obiščite

VII. MARIBORSKI TEDEN

od 6. do 15. avgusta 1938

Polovična vožnja na železnici od 4. do 17. avgusta t. l.

Veliki narodni tabor 14. avg. 1938

Jubilejna kulturna razstava ob priliki proslave 20-letnice Jugoslavije v Mariboru

Velika gospodarska in kulturna revija

Industrija . Tekstil . Trgovina . Obrt . Kmetijska razstava . Razstava cest . Tujskoprometna razstava . Fotoamaterska razstava . Filatelistična razstava . Gostinstvo . Vinska pokušnja . Ženska ročna dela . Razstava narodnih nož iz vseh krajev države . Razstava „Nanos“ . Čebelarstva razstava . Razstava malih živali . Koncertne in gledališke prireditve . Sportne prireditve . Veselični park na razstavišču itd.

Mariborski otok, najlepše kopalnišče v Jugoslaviji

Zeleno, romantično Pohorje

Vinorodne Slovenske gorice

Gostoljubni, lepi Maribor

Vas vabijo!

ozdravi. Največ se pa rabijo te igle doma. Vrečice igel vise nad domačimi oltarji, da varujejo bogovi dom potresa in ognja.

Na Marsu ni vode

Ko se je Mars zadnjič močno približal naši zemlji, so zvezdoslovci porabili to priliko, da bi slednjič pojasnili zagonetko, kako je z njegovo površino, ali so na nji umetno zgrajeni kanali, ali je tam sploh ozračje, ki bi omogočalo življenje, podobno življenju na zemlji. In ugotovili so, da na Marsu ni kanalov že zato, ker tam ni vode. Na zvezdarni na Mount Wilsonu v Kaliforniji so proučili spektrom, ki ga daje ozračje na Marsu. Spektrum se proučuje s pomočjo spektrografa. Le-ta avtomatično beleži spektrom na fotografski trak, ki mu pravimo spektrogram. Ogromni daljnogled na Mount Wilsonu je omogočil zvezdoslovcem, da so dobili zelo točne spektrograme, tako da so lahko na njih ugotovili, katere črte pripadajo vodnim hlapom.

In ugotovili so, da so v Marsovem spektrogramu sicer sledovi črt, odgovarjajočih vodni pari, da je pa za ta pojav odgovorno ozračje naše zemlje. Marsovo ozračje je samo po sebi najbrž povsem suho. Če je pa suho, ni vsaj na površini Marsa vode, ki bi sicer prehajala v ozračje. Nerešeno je pa še vprašanje, iz česa obstojajo bele kapice, ki se pojavijo na njegovih tečajih, kadar je na Marsu zima. Nekaj časa so učenjaki domnevali, da gre za zmrznjen ogljikov kisik, ki mu pravimo zdaj suhi led. Ko je bil Mars blizu naše zemlje, pa niso bili pogoji za opazovanje teh kopic ugodni. Tako je ostalo to vprašanje zaenkrat nerešeno.